

Investigating the Relationship between Familiarity with Qur'an and Personality Traits

Rahime Rouhanirad (MSc)¹, Mohammad Hadi Yadollahpour (PhD)², Mahbobeh Faramarzi (PhD)^{2*}

1. Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

2. Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Science, Babol, Iran

ABSTRACT

Article Type: Research Paper

Background and aim: The holy Qur'an is the eternal miracle of the Prophet of Islam, and is a book that heals and calms the souls of people so that Qur'an transforms fatigue and restlessness into peace and cures pain. Familiarity with the Qur'an, both outwardly and inwardly, can have a great effect on the formation of people's personality. Knowing personality traits is the best way to deal with these adversities in the light of the familiarity with Qur'an. The aim of this study was to investigate the relationship between familiarity with Qur'an and personality traits.

Materials and methods: The population of this descriptive-comparative study was all students of the Islamic Azad University of Sari. The study sample was 228 students, randomly selected. Research tools included familiarity with Qur'an questionnaire and Neuroticism-Extraversion-Openness (NEO) Personality inventory. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, mean, standard deviation, charts and tables) and inferential statistics (Pearson correlation and multiple regression).

Findings: Three variables of personality trait (agreeableness, openness to experience and extraversion) entered into the regression analysis equation could significantly predict the variable of familiarity with Qur'an, but this relationship was inverse with openness to experience and had no relationship with neurosis (another variable of personality trait).

Conclusion: There was a significant relationship between familiarity with Qur'an and personality traits.

Keywords: Familiarity with Qur'an, Personality traits

Received:

17 Jan. 2022

Revised:

2 Aug. 2022

Accepted:

10 Aug. 2022

Published Online:

5 Sept. 2022

Cite this article: Rouhanirad R, Yadollahpour MH, Faramarzi M. Investigating the Relationship between Familiarity with Qur'an and Personality Traits. *Islam and Health Journal*. 2021; 6(2): 82-90.

© The Author(s).

Publisher: Babol University of Medical Sciences

*Corresponding Author: Mahbobeh Faramarzi

Address: Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Science, Babol, Iran.

E-mail: mahbob330@yahoo.com

بررسی رابطه انس با قرآن و ویژگی‌های شخصیت

رحیمه روحانی راد (MSc)^۱، محمد هادی یدالله‌پور (PhD)^۲، محبوبه فرامرزی (PhD)^{*۲}

۱. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

۲. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

چکیده

<p>سابقه و هدف: قرآن کریم، معجزه جاودانه پیامبر گرامی اسلام و نسخه شفابخش و آرام‌بخش روان آدمیان است که خستگی‌ها و ناآرامی‌ها را به آرامش و دردها را درمان می‌کند. انس با قرآن چه ظاهری و چه باطنی می‌تواند تأثیر بسزایی را در شکل‌گیری شخصیت افراد داشته باشد. شناخت ویژگی‌های شخصیتی، در سایه انس با قرآن بهترین روش مقابله با این ناملایمات است. این پژوهش تلاش دارد تا رابطه انس با قرآن را با ویژگی‌های شخصیت، مورد بررسی قرار دهد.</p> <p>مواد و روش‌ها: این پژوهش از نوع توصیفی، مقایسه‌ای است. جامعه پژوهش، شامل تمام دانشجویان دانشگاه آزاد ساری است. نمونه پژوهش شامل ۲۲۸ نفر از دانشجویان که به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه انس با قرآن و شخصیتی نئو است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار، نمودار و جدول) و در بخش آمار استنباطی از همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری استفاده شد.</p> <p>یافته‌ها: از سه متغیر ویژگی شخصیتی وارد شده در معادله تحلیل رگرسیون شامل توافق، گشودگی به تجربه و برون‌گرایی، به‌طور معناداری قابلیت پیش‌بینی متغیر انس با قرآن را دارد، البته با گشودگی به تجربه رابطه معکوس دارد ولی با متغیر روان‌نژندی ارتباط معنی‌دار نمی‌باشد.</p> <p>نتیجه‌گیری: بین انس با قرآن و ویژگی‌های شخصیت، رابطه معنی‌داری وجود دارد.</p> <p>واژگان کلیدی: انس با قرآن، ویژگی‌های شخصیت</p>	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۷</p> <p>ویرایش: ۱۴۰۱/۵/۱۱</p> <p>پذیرش: ۱۴۰۱/۵/۱۹</p> <p>انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۴</p>
---	---

استناد: رحیمه روحانی راد، محمد هادی یدالله‌پور، محبوبه فرامرزی. بررسی رابطه انس با قرآن و ویژگی‌های شخصیت. نشریه اسلام و سلامت. ۱۴۰۰؛ ۶(۲): ۹۰-۸۲.

© The Author(s)

Publisher: Babol University of Medical Sciences

مقدمه

امروزه انسان در معرض آماج حملات روحی و روانی قرار دارد و نگرانی‌های فراوانی او را احاطه کرده، وحشت‌ت‌هایی در همه حال انسان را تنها نمی‌گذارد. او به شدت نیازمند انیس و مونس است که در کنار او آرامش یابد. نگرانی شدید او از تنهایی و بی‌کسی، در همه حوادث دوران زندگی، روح و روان او را می‌آزارد. قرآن کریم مونس است که در شرایط عادی و نیز در بحران‌ها و سختی‌های زندگی می‌تواند بهترین همدم انسان باشد؛ امام سجاد (علیه‌السلام) می‌فرماید: «لَوْ مَاتَ مَنْ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَمَا اسْتَوْحِشْتُ بَعْدَ أَنْ يَكُونَ الْقُرْآنُ مَعِيَ» (۱). اگر همه مردم مابین مشرق و مغرب بمیرند و هیچ موجودی بر روی زمین زنده نماند و من تنها باشم، وقتی قرآن با من باشد، هرگز از تنهایی وحشت نمی‌کنم (۲) (به نقل از اصول کافی).

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) درمان همه مشکلات را در قرآن می‌داند و می‌فرماید: «هرگاه کارها چون شب ظلمانی برایتان مشتبه و تاریک گردید به قرآن پناه ببرید؛ چون او شفیع است که شفاعتش پذیرفته و شاهدهی است که تصدیق شده است. هرکس او را رهبر خویش گرداند، وی را به بهشت رهنمون می‌سازد و هرکس بدان پشت پا زند، به جهنم سوقش می‌دهد (۳). قرآن روشن‌ترین راهنما به‌سوی بهترین راه‌هاست» (۴). همین آیات قرآنی است که توانست در روزگاری، انسان‌هایی را تربیت کند که با دنیای کفر و ظلمات بستیزند. همین معارف است که ملت بزرگ ما را وادار کرد و مجهز نمود که با جاهلیت مدرن و جاهلیت قرن بیستم مقابله کند. چنانچه ما مسلمانان با قرآن مانوس نشویم و به آن عمل نکنیم، مورد شکایت و عتاب رسول خدا (ص) قرار خواهیم گرفت که فرمود: «يَا رَبِّ إِنِّي قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا؛ پروردگار! قوم من قرآن را رها کردند» (۵). انس با قرآن در حقیقت انس با نور، حق، حقیقت، هدایت و برهان است و بدین دلیل است که امام علی (ع) فرمود: «هرکس با قرآن انس گیرد، از جدایی دوستان وحشتی نخواهد داشت» (۴).

قرآن تنها پنجره ایست که از خانه دنیا به جهان غیب گشوده است، در این کتاب بزرگ جذابیت‌ها و خاصیت‌هایی است که نسل‌های پی در پی را به سوی خود می‌خواند (۶). انسان مؤمن با انس با قرآن، ایده‌های توحیدی را از این کلام الهی اخذ و با معارف الهی آشنا می‌شود، در این خصوص تعلیم و تعلم، استماع، تلاوت مستمر، ترتیل و دقت در فهم قرآن و بالاخره تدبر در آیات الهی از وظایفی است که با انس و ارتباط دائمی پیروان راستین با این کتاب آسمانی میسر است (۷). کلام الهی با قدرت نفوذ فراوان خود، آن‌چنان بر روح و جسم اثر می‌گذارد که گویی بعد از شنیدن آن انسان تازه متولدشده و احساس سبکی، سرزندگی و رهایی از قید و بندهای مادی می‌نماید. با توجه به غفلت‌ها و کمرنگ شدن دین در زندگی و مهجوریت قرآن، ممکن است انسان به انواع و اقسام مصائب دچار شود. با قرار گرفتن در زندگی روزمره رفته‌رفته در انسان خلأ ایجاد شود؛ لذا برای رهایی از خلأ‌های معنوی و زدودن غفلت‌ها به چه چیزی انسان می‌تواند انس بگیرد تا در دره‌های عمیق زندگی سقوط نکند (۸).

بنابراین شناخت قرآن و انس با آن برای هر فرد مسلمان خصوصاً نسل جوان و تأثیر آن بر ویژگی‌های شخصیتی‌اش مثل خودمحموری، بحران تردید، استقلال‌خواهی، جست‌وجوی هویت، اندیشه انتزاعی، توجه به همسالان و ... امری حیاتی به نظر می‌رسد و این ضرورت از این جهت است که قرآن منبع اصلی دین، ایمان و فرهنگ، معنابخش زندگی مادی و معنوی انسان‌هاست.

نظریه پنج عاملی شخصیت توسط مک کری و کاستا مطرح گردید. آن‌ها با تحلیل عاملی به پنج عامل شخصیتی بزرگ دست یافتند؛ که عبارت‌اند از نوروزگرایی (Neuroticism)، برون‌گرایی (Extraversion)، گشودگی به تجربه (Openness to experiences)، توافق (Agreeableness) و وظیفه‌شناسی (Conscientiousness) (۹). از نظر فلسفی مجموعه نسانیات هر کسی شخصیت او را تشکیل می‌دهد ولی در اصطلاح عموم، شخصیت اشخاص در نتیجه ظهور و بروز صفت خاصی مشخص و تعیین می‌گردد. شخصیت یعنی مجموعه‌ای از رفتار و شیوه‌های تفکر شخص در زندگی روزمره که با ویژگی‌های بی‌همتا بودن، ثبات (پایداری) و قابلیت پیش‌بینی مشخص می‌شود. به‌عبارت‌دیگر شخصیت، شامل ویژگی‌های نسبتاً باثبات و پایداری است که نسبتاً قابل پیش‌بینی است و برای هر فردی یکتاست؛ بنابراین انسان‌ها در موقعیت‌های مختلف و در ارتباط با افراد متفاوت، بسیار تغییرپذیر و پیچیده و دارای خصایص منحصربه‌فرد هستند؛ و از شیوه‌های جداگانه برای حل مسئله و مشکلات خود استفاده می‌کنند راه‌های ویژه به پاسخ دادن یک شخص اغلب به‌عنوان شخصیت وی تلقی می‌گردد (۱۰).

مواد و روش‌ها

این تحقیق از روش توصیفی، مقایسه‌ای است و روش جمع‌آوری اطلاعات به‌وسیله پرسشنامه‌های انس با قرآن و ویژگی‌های پنج عاملی شخصیتی NEO می‌باشد. در این تحقیق از روش مدل آماری مانوا (MANOVA) جهت مقایسه دو گروه استفاده شد.

پرسشنامه انس با قرآن استفاده‌شده در این مقاله، با استفاده از پرسشنامه کار تحقیقی لائینی و همکاران و با ویرایش توسط اساتید راهنما و مشاور صاحب‌نظر در علوم قرآنی بوده است که شامل آشنایی با قرآن، تفسیر، خواندن قرآن و ... سوالاتی در مورد نگرش به قرآن و تأثیر آن در خانواده و اجتماع می‌باشد که در

مورد اعتباریابی و پایایی یا آلفای کرونباخ ۸۰٪ است. این آزمون ویرایش شده دو جزء دارد که یک جزء آن مربوط به انس با قرآن است که شامل ۲۰ سؤال در مورد میزان قرائت و توجه به معنا و گرایش به قرآن در مواقع استرس و ... می‌باشد. جزء دوم در مورد نگرش به قرآن می‌باشد که شامل ۱۰ سؤال در مورد نگرش فرد به نقش قرآن به سازندگی فرد، خانواده و جامعه است که با آلفای کرونباخ ۸۹٪، پایایی ابزار مجدداً ثابت شده است. جامعه آماری ۲۲۸ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی ساری از دانشکده‌های پزشکی، انسانی، فنی مهندسی و علوم پایه می‌باشند. برای نمونه‌گیری از روش جدول تصادفی کرجسی مورگان طبق نظر متخصص آمار برآورد شده است.

مدل پنج عاملی شخصیت یک نتیجه‌گیری تجربی درباره متغیرهای صفات شخصیت می‌باشد. بر اساس این مدل، شخصیت از پنج بعد اصلی تشکیل شده است که عبارتند از روان‌نژندی (Neuroticism)، برون‌گرایی (Extraversion)، انعطاف‌پذیری (Openness)، دلبپذیر بودن و همسازی (Agreeableness)، مسئولیت‌پذیری، و وظیفه‌شناسی و باوجدان بودن (Conscientiousness).

پرسشنامه شخصیتی NEOPI-R جانشین آزمون NEO است که در سال ۱۹۸۵ توسط مک کری و کاستا تهیه شده بود. این پرسشنامه ۵ عامل اصلی شخصیت و ۶ خصوصیت در هر عامل یا به عبارتی ۳۰ خصوصیت را اندازه می‌گیرد و بر این اساس ارزیابی جامعی از شخصیت را ارائه می‌دهد. این پرسشنامه یک پرسشنامه ۶۰ سؤالی است و برای ارزیابی ۵ عامل اصلی شخصیت به کار می‌رود.

در حال حاضر آزمون ۵ عاملی NEO کاربردی جهانی دارد. پرسشنامه شخصیتی NEO-FFI توسط مک کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست آمده است (۹).

در هنجاریابی آزمون NEO که توسط گروسی فرشی (۱۳۸۰) روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان‌آزردگی خوبی، برون‌گرایی، باز بودن، سازگاری و باوجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد (۱۱).

یافته‌ها

چنانچه از جدول ۱ مشاهده می‌شود تعداد کل آزمودنی‌ها ۲۲۸ نفر بوده که از این تعداد ۵۰ نفر (۲۱/۹ درصد) مرد و ۱۵۷ نفر (۶۸/۹ درصد) زن بودند. اکثریت پاسخ‌دهندگان برابر ۴۳/۴ درصد دارای سن ۲۰ الی ۳۰ سال می‌باشند، به عبارت دیگر می‌توان گفت اکثریت پاسخ‌دهندگان جوان می‌باشند. ۵۶/۱ درصد پاسخ‌دهندگان مجرد و ۳۶ درصد متأهل می‌باشند. ۶۸/۹ درصد آنها دارای سطح تحصیلات کارشناسی و ۲۴/۱ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد می‌باشند. ۳۸/۶ درصد در رشته علوم انسانی، ۳۲ درصد در رشته پزشکی و ۲۵ درصد در رشته فنی و مهندسی مشغول به تحصیل می‌باشند. ۱۶/۷ درصد پاسخ‌دهندگان دارای وضعیت اقتصادی متوسط، ۱۰/۵ درصد وضعیت اقتصادی خوب می‌باشند. قابل‌ذکر است ۷۱/۵ درصد آزمودنی‌ها وضعیت اقتصادی خود را مشخص ننموده‌اند.

جدول ۱. اطلاعات دموگرافیک پاسخ‌دهندگان

متغیر	شاخص	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۱۵۷	۶۸/۹
	مرد	۵۰	۲۱/۹
	بدون پاسخ	۲۱	۹/۲
	کل	۲۲۸	۱۰۰
سن	زیر ۲۰ سال	۲۰	۸/۸
	۲۰-۳۰ سال	۹۹	۴۳/۴
	۳۱-۴۰ سال	۳۱	۱۳/۶
وضعیت تاهل	متأهل	۸۲	۳۶
	مجرد	۱۲۸	۵۶/۱
	بدون پاسخ	۱۸	۷/۹
	کل	۲۲۸	۱۰۰

۶۸/۹	۱۵۷	کارشناسی	سطح تحصیلات
۲۴/۱	۵۵	کارشناسی ارشد	
۷	۱۶	بدون پاسخ	
۳۸/۶	۸۸	علوم انسانی	رشته تحصیلی
۲۵	۵۷	فنی و مهندسی	
۳۲	۷۳	پزشکی	
۰/۴	۱	کشاورزی	
۳/۹	۹	بدون پاسخ	
۱۰۰	۲۲۸	کل	وضعیت اقتصادی
۰/۴	۱	ضعیف	
۱۶/۷	۳۸	متوسط	
۱۰/۵	۲۴	خوب	
۰/۹	۲	بسیار خوب	
۷۱/۵	۱۶۳	بدون پاسخ	
۱۰۰	۲۲۸	کل	

جدول ۲ تبیین و تفسیر میانگین و انحراف معیار متغیر شخصیت

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
نوروز گرایی	۲۴/۳۵	۷/۱۵۸
برون گرایی	۲۹/۲۱۹	۵/۸۲۷
توافق	۲۶/۵۱۳	۴/۷۳۹
گشودگی به تجربه	۲۹/۳۶۴	۵/۰۱۴
وظیفه‌شناسی	۳۲/۸۵۹	۵/۸۳۱

طبق نتایج جدول فوق، بیشترین میانگین و انحراف استاندارد به ترتیب مربوط به متغیر مسئولیت‌پذیری و روان‌نژندی و کمترین میانگین و انحراف استاندارد به ترتیب مربوط به متغیرهای روان‌نژندی و انعطاف‌پذیری می‌باشد.

جدول ۳. همبستگی بین متغیرهای ویژگی شخصیت و انس با قرآن

متغیر	متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
انس با قرآن	نوروز گرایی	-۰/۰۷۸	۰/۱۲۲
	برون گرایی	۰/۱۷۹	۰/۰۰۳
	گشودگی به تجربه	-۰/۱۵۱	۰/۰۱۲
	توافق	۰/۲۵۸	۰/۰۰۰
	وظیفه‌شناسی	۰/۱۷۶	۰/۰۰۴

بین ویژگی‌های شخصیت و انس با قرآن رابطه معناداری وجود دارد. برای بررسی رابطه بین ویژگی شخصیت و انس با قرآن از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. طبق جدول فوق، متغیر انس با قرآن با متغیر نوروز گرایی با $(r = -0.078)$ در سطح $(p < 0.05)$ دارای ارتباط معناداری نمی‌باشد. همچنین نتایج نشان می‌دهد متغیر انس با قرآن با متغیرهای برون گرایی $(r = 0.179)$ ، متغیر گشودگی به تجربه $(r = -0.151)$ ، متغیر توافق $(r = 0.258)$ و متغیر وظیفه‌شناسی

($t = 0/176$)، دارای ارتباط معناداری می‌باشد. شایان ذکر است متغیر انس با قرآن با گشودگی به تجربه رابطه معکوس دارد. در ادامه جهت پیش‌بینی انس با قرآن از طریق متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی از رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است، نتایج در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۴. ضرایب رگرسیون استاندارد و غیراستاندارد برای متغیر انس با قرآن

سطح معنی‌داری	t	ضریب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std.Error	
۰/۰۰۱	۵/۴۶۴		۵/۶۳۸	۳۰/۸۰۱ (عدد ثابت)
۰/۰۰۱	۴/۰۰۷	۰/۲۵۸	۰/۱۸۹	۰/۷۵۷ (توافق)
۰/۰۰۱	۵/۹۸۳		۷/۲۹۹	۴۳/۶۷۱ (عدد ثابت)
۰/۰۰۱	۴/۲۷۷	۰/۲۷۳	۰/۱۸۷	۰/۸۰۰ (توافق)
۰/۰۰۷	-۲/۷۳۱	-۰/۱۷۳	۰/۱۹۶	-۰/۵۳۲ (گشودگی به تجربه)
۰/۰۰۱	۵/۳۷۷		۷/۴۴۰	۴۰/۰۰۵ (عدد ثابت)
۰/۰۰۱	۳/۲۳۴	۰/۲۱۹	۰/۱۹۹	۰/۶۴۳ (توافق)
۰/۰۰۲	-۳/۱۸۱	-۰/۲۰۷	۰/۲۰۰	-۰/۶۳۷ (گشودگی به تجربه)
۰/۰۳۳	۲/۱۴۳	۰/۱۵۰	۰/۱۷۶	۰/۳۷۷ (برون‌گرایی)

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد، آزمون t محاسبه‌شده متغیر پیش‌بین توافق با ($t=4/007$) با سطح معنی‌داری ($sig=0/000$)، با ۹۵٪ اطمینان با متغیر ملاک انس با قرآن معنی‌دار شده است. همچنین ضرایب رگرسیون استاندارد شده نیز نشان می‌دهد که از بین متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی فقط متغیر توافق به‌مراتب سهم بیشتری در مقایسه با متغیرهای دیگر در پیش‌بینی متغیر انس با قرآن دارد. به‌عبارت‌دیگر به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار متغیر توافق، انحراف معیار متغیر انس به قرآن به‌اندازه ۰/۲۱۹ تغییر می‌کند. معادله رگرسیون برای پیش‌بینی متغیر ملاک بر اساس ضرایب استاندارد نشده به شرح زیر می‌باشد:

$$\text{برون‌گرایی } 0/377 + \text{گشودگی به تجربه } 0/637 - \text{توافق } 0/643 + \text{انس با قرآن } 40/005 =$$

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود متغیر دلپذیر بودن بیشترین تأثیر در میزان انس با قرآن دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتیجه آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین ویژگی‌های شخصیت و انس با قرآن رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ اما این رابطه معنی‌دار نمی‌باشد. در عملیات رگرسیون و با بررسی متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که سه متغیر (توافق، گشودگی به تجربه و برون‌گرایی) نقش تعیین‌کننده‌ای در تبیین متغیر ملاک (انس با قرآن) دارند؛ و این ۳ متغیر به میزان ($t=0/339$) با متغیر ملاک همبستگی دارند و می‌توان گفت که هرچه متغیر توافق، گشودگی به تجربه و برون‌گرایی بیشتر باشد، انس با قرآن هم بیشتر است.

توافق: نتایج این فرضیه نشان داد که بین انس با قرآن و توافق رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

تمایل فرد به کمک‌کنندگی، نوع‌دوستی، بخشندگی، فروتنی و احساس هم‌دردی با دیگران به توافق برمی‌گردد. افرادی که در ویژگی توافق نمرات بیشتری کسب می‌کنند به دیگران اعتماد می‌کنند، صادق و متواضع هستند، نوع‌دوستی، کمک به دیگران، دلسوزی و ابراز همدردی در دیگران در آنها بیشتر است. بسیاری از ویژگی‌های این افراد، در افراد دارای هوش معنوی بالا نیز دیده می‌شود؛ بنابراین به نظر می‌رسد که می‌توان انتظار داشت که بین هوش معنوی و توافق رابطه وجود داشته باشد. این نتایج با تحقیقات هادی و جان بزرگی (۱۲) با موضوع اثربخشی درمان یکپارچه توحید بر مؤلفه‌های شخصیت و بالینی مددجویان زندان مرکزی قم انجام شد فرضیه ما را تأیید می‌کند که به این نتیجه رسیدند که در پنج مورد از مؤلفه‌های شخصیت یعنی ثبات عاطفی، سازگاری، جسارت، نایمی، روانی و اضطراب و همچنین ده مورد از مؤلفه‌های بالینی یعنی خودبیمارانگاری، افسردگی با افکار خود تخریبی، افسردگی همراه با اضطراب یا کمبود انرژی،

احساس گناه و رنج، بی‌حوصلگی و گوشه‌گیری برای پارانویا، اسکیزوفرنیا، ضعف روانی بی‌کفایتی روانی، این روش درمان اثربخش معنی‌دار بوده است و نتایج فرضیه ما را تأیید می‌کند.

گشودگی به تجربه: این فرضیه مشخص نمود که بین انس با قرآن با باز بودن نیز رابطه‌ی معناداری وجود دارد؛ اما این ارتباط منفی است. باز بودن، میزان علاقه‌ی فرد به تازگی و کسب تجربه‌های جدید، تخیل و فعالیت‌های هنری را نشان می‌دهد؛ اما درعین حال افراد باز، افرادی غیرمتعارف، مایل به زیر سؤال بردن منابع قدرت و علاقه‌مند به آزادی در اخلاقیات نیز می‌باشند. این نتایج با تحقیق آیزنک (۱۹۹۹) که معتقد است افرادی که گشودگی به تجربه، دارند انتظار می‌رود که نگرش‌های مذهبی تری داشته باشند، افراد با نمره پایین در نوروزگرایی دارای گشودگی به تجربه (ToughMinded) بوده و در نتیجه نسبت به نگرش‌های اجتماعی و مذهبی در مقایسه با افراد فاقد احساسات (Tennder) آسان شرطی می‌شوند همسو است (به نقل از (۱۳)). این در حالی است که عابدی و سرخی (۱۴) در پژوهش خود نشان دادند که بین هوش معنوی و باز بودن رابطه معنی‌داری وجود ندارد که این نتایج آنها با نتایج حاصل از این پژوهش حاضر همخوانی ندارد. در بررسی ماسون (۱۹۹۸)، روحانیون در عامل M (واقع‌بین-تخیلی) تخیلی‌تر از مردان عادی بودند و در عامل Q1 (محافظه‌کار-نوآور) روحانیون نوآورتر بودند (به نقل از (۱۵)).

برون‌گرایی: نتایج فرضیه مشخص نمود که بین انس با قرآن با برون‌گرایی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

افراد برون‌گرا، معاشرتی، فعال، هیجان‌طلب و اهل گفتگو هستند. در مقابل افراد درون‌گرا، گوشه‌گیر، تحریک‌پذیر و خیال‌پرورند. اگرچه درون‌گرایان به سرخوشی و فعالی برون‌گرایان نیستند؛ اما افراد ناخشنودی نیستند. درون‌گرایان دارای هوش بالا، کنج‌کاو و محتاط هستند؛ بنابراین افرادی که دارای هوش معنوی بالا هستند می‌توانند درون‌گرا یا برون‌گرا باشند. پژوهش‌ها بیانگر این است که بین دینداری و برون‌گرایی همبستگی وجود دارد (۱۵). کسانی که نمرات بالایی در بعد برون‌گرایی دارند، از لحاظ افسردگی پایین هستند. به‌طور کلی هم افراد باز وهم افراد بسته در برخی موقعیت‌ها عملکردهای مفیدی در جامعه دارند؛ بنابراین افراد دارای هوش معنوی بالا می‌توانند هم ویژگی‌های افراد باز و هم صفات افراد بسته را دارا باشند.

در یک بررسی دیگر که توسط ماسون (۱۹۹۸) که در میان روحانیون انجام داد با فرضیه اول موافقت دارد. در شانزده عامل موردبررسی بر اساس مدل کتل، به این نتیجه رسید که بین روحانیون و مردان عادی در عامل A (معاشرتی در مقابل با دوری‌گزینی)، روحانیون در صفت معاشرتی یا اجتماعی در مقایسه با مردان معمولی نمرات بالاتری داشتند و در عامل H (کم‌رو-بی‌باک) تفاوتی مشاهده نشد و در عامل Q2 (گروه‌گرا-فردگرا) روحانیون گروه‌گرا بودند (به نقل از (۱۵)). همچنین عابدی و سرخی در تحقیق خود با موضوع "رابطه بین هوش معنوی و صفات شخصیتی در جمعیت بین ۱۹ تا ۵۰ سال" به این نتیجه رسیدند که بین هوش معنوی با روان‌رنجورخویی رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد و بین هوش معنوی و برون‌گرایی و وجدانی بودن رابطه معنی‌دار مثبت وجود دارد (۱۴). **نوروزگرایی:** بر اساس نتایج فرضیه اول نشان داد که بین انس با قرآن با نوروزگرایی رابطه معنی‌داری وجود دارد. در افرادی که نمره بالایی را از نوروزگرایی کسب می‌کنند، به گفته کاویانی (۱۳۸۱) بی‌ثباتی هیجانی و بسیاری از احساسات منفی همچون ترس، اضطراب، خشم، احساس گناه و افسردگی در آنها دیده می‌شود. این افراد در کنترل تکانه‌ها و تمایلات خود ناتوان هستند و توانایی سازگاری با مشکلات و موقعیت‌های استرس‌زا را ندارند. از آنجاکه هوش معنوی با شادی، خوش‌بینی، امیدواری، سلامت روان، رضایت از زندگی و سرسختی روان‌شناختی رابطه دارد، بنابراین می‌توان انتظار داشت که بین هوش معنوی با نوروزگرایی رابطه منفی وجود داشته باشد (۱۶).

در تأیید یافته فرضیه پژوهش حاضر، گله‌دار و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهش خود به تأثیر تلاوت قرآن بر کاهش اضطراب قبل امتحان اشاره نمودند (۱۷) و جهانمیری و همکاران (۱۳۸۰) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که میزان افسردگی در دانشجویان حافظ و قاری در مقایسه با دانشجویان غیر حافظ، کمتر مشاهده شد (۱۸). عابدی و سرخی (۱۳۸۸) در پژوهش خود نشان دادند که بین هوش معنوی با روان‌رنجورخویی رابطه منفی وجود دارد (۱۴). همچنین پژوهش‌های انجام‌شده توسط، فرانسیس، سابس (۱۹۸۷) نشان می‌دهند که نمرات بالاتر در پرسش‌نامه‌های سنجش دینداری همراه با نمرات پایین در بعد روان‌پریشی خوبی است (۱۵).

همچنین پژوهش‌های مختلف (وایت، ۲۰۰۶ (۱۹)؛ یعقوبی، ۱۳۸۹ (۲۰)) نشان داد که هوش معنوی با سلامت روان، شادکامی، رضایت از زندگی رابطه دارد و بنابراین با افزایش هوش معنوی، نشانه‌های نوروزگرایی کاهش می‌یابد. با توجه به آنچه گفته شد مشخص می‌شود که نتایج به‌دست‌آمده از فرضیه اول با نتایج حاصل از پژوهش عابدی و سرخی (۱۳۸۸) (۱۴) همخوان بوده، بدین‌صورت که بین هوش معنوی با روان‌رنجورخویی رابطه منفی و معنادار، وجود دارد. در بررسی ماسون (۱۹۹۸) که در میان روحانیون کلیسا انجام داد، دریافت که آنها در عامل C (بائبات از لحاظ هیجان یا خود نیرومندی در مقابل تهییج‌پذیری و روان‌آزده‌خویی)، روحانیون در مقایسه با مردان عادی صفت شخصیتی باثبات (خود-نیرومندی) را نشان دادند و در عامل E (زیبون- با جرأت) و F (متین-لاابالی) تفاوتی دیده نشد. در عامل L (قابل‌اعتماد-مشکوک) تفاوتی مشاهده نشد. در عامل O (مطمئن-نگران) روحانیون نگران‌تر بودند. در عامل Q3 (بی‌نظم-منظم) تفاوتی دیده نشد. در عامل Q4 (آرمیده-عصبی) روحانیون عصبی‌تر از مردان عادی بودند (به نقل از (۱۵)).

ملاحظات اخلاقی: تمامی فرایندهای تحقیق حاضر با رعایت ملاحظات و استانداردهای اخلاقی از جمله آزادی در قبول همکاری توسط پاسخگویان، تمایل و رضایتمندی نسبت به تکمیل پرسشنامه، امانتداری در استفاده از داده‌ها و محرمانه بودن آنها لحاظ گردید.

تضاد منافع: در این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

محققان بر خود فرض می‌دانند تا از همکاری مسئولین دانشگاه و کلیه کسانی که در مراحل مختلف به پژوهشگران مساعدت و یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایند.

References

1. Imam Ali b. al-Husayn al-Sajjad (a), *As-Sahifa Al-Kamilah Al-Sajjadiyya*.
2. Majlesi MB. *Bihar al-Anwar Vol 46*. Tehran: Dar al-Kotob Islamiyah; 1984. p. 107. [Arabic]
3. Kalini, Mohammad Ibn Yaqoob. *Usul Kafi*, Hossein Ostad Wali. Tehran: Dar al-Saqlain; 2010. p. 452.
4. Al-Sayyid al-Radi, Imam 'Ali (a), *Nahj al-balagha*.
5. Holy Quran, Surah Furqan, Verse 30.
6. Babaei R. *A Miracle of Expression Quran*. Tehran: Young Thought Center Publishing; 1999.
7. Daneshpajouh W. *Fondness Method with Quran*. Tabriz: Ahraz Publications; 2007.
8. Shajarat M, Dear A. *Mental Health from the Perspective of the Qur'an*, the Collection of Articles of the National Conference on the Qur'an and Medicine Vol 2. Anadam Publications. 2009.
9. Mc Cread RC. *Mainstream Personality Psychology and the Study of Religion*. *Journal of Personality*. 1999; 67(6): 1209-18.
10. Tabatabaei T. *Determining the Relationship Between Personality Traits, Mental Health and Job Burnout in Doctors and Employees of Legal Medicine Centers in Mazandaran province [MA Dissertation]*. Mazandaran University of Science and Research; 2012.
11. Grossi Farshi MT. *A new Approach in Personality Assessment: the Application of Factor Analysis in Personality Studies*. Tabriz: Samiapzoh Publishing, Daniyal Publishing House; 2008.
12. Hadi M, Jan Bozori M. *The Effectiveness of Integrated Monotheistic Therapy on the Personality and Clinical Components of Patients in the Central Prison of Qom*. *Psychology of Religion*. 2011; 6(34): 104-77.
13. Haqshones H. *Five-factor Design of Personality Traits*. Shiraz: University of Medical Sciences; 2006.
14. Abedi F, Sorkhi Z. *Relation Between Spiritual Intelligence and Personality Traits in People Between 19 and 50 Years Old*. [MA Dissertation]. Expert thesis of Payam Noor Behshahr University, 2008.
15. Francis LJ, Pearson PR. *Extraversion and Religiosity*. *Journal of social Psychology*. 1987; 125(2): 265-70.
16. Kaviani H. *Biological Theory of Personality, Along With Eysenck's Personality Tests*. Tehran: Sina; 2002.
17. Galehdar Sh, Saki M, design MJ. *Interventional study of the effect of Quran Recitation on Reducing Anxiety Before Exams*. *Proceedings of the National Conference on Quran and Medicine*. Vol 1, Mashhad, Publications of the Quranic Research Foundation of the Hoza and University and International Publishing Company. First edition. 2010: 531-2.
18. Jahanmiri Sh, Haji Pouran J, Hashemzadeh I. *Investigating the Level of Depression in Students Memorizing and Reciting the Holy Quran in the Faculty of Quranic Sciences and comparing It With Non-Memorizing and Non-Reciting Students of the Faculty of Literature in Shiraz*. Booklet of the First International Conference on the Role of Religion in Mental Health. 2001.
19. Whit SR. *Spirituality and The Intellectual Development Pf College Students: The New Leadership Challenge in Higher Eduation*. *International Electronic Journal for Leadership in Learning*. 2006; 10(13): 1-14.
20. Yaghobi A. *Investigating the Relationship Between Spiritual Intelligence and Students' Happiness*. *Journal of Research in Educational Science is licensed*. Jiera.ir. 2010; 4(9): 85-95.